

[Lysholt Hansen.]

England, i Frankrig, i USA og i andre angelsaksiske lande, at betaling for udlån kun kendes i lande med et mindre udviklet biblioteksvæsen, at gratis udlån er et princip for UNESCO, at man ved indførelse af en lånerafgift vil komme til at stå over for det urimelige, og at folk, der behersker et fremmed sprog, kan låne gratis, mens andre må betale, idet statens egne biblioteker og en række fagbiblioteker, hvis udlån særlig falder på litteratur på fremmedsprog, udlåner gratis.

Der er yderligere peget på, at opkrævningen af en lånerafgift vil være forbundet med betydelige administrationsudgifter og praktiske vanskeligheder — opkrævningen, der må være ensartet overalt, i såvel sognebiblioteker som købstadbiblioteker, skal finde sted ved ca. 1 500 indbetalingssteder — og at det registrerede lånerantal vil blive formindsket, fordi enhver låner kan hjemlåne bøger til andre, familiemedlemmer og bekendte, hvorved bibliotekets kontakt med den enkelte låner forsvinder, så den rådgivning, som der må lægges den allerstørste vægt på, formindskes. Endelig peger man som det sidste på, at de unge, der i den grad er ude for påvirkning fra mange sider, sikkert i stort tal vil forsvinde som lånere, hvis afgift indføres.

Biblioteksrådet må derfor både af principielle og praktiske grunde fraråde, at udlån af bøger bliver belagt med nogen form for tvungen afgift.

Disse betragtninger er naturligvis, på linje med de øvrige henvendelser om samme emne, indgået i udvalgets drøftelse af ændringsforslag nr. 1, der er stillet af et mindretal, om indførelse af en lånerafgift for alle lånere bortset fra værnepligtige og børn under 15 år i børnebibliotekerne. Provenuet af denne lånerafgift skal efter forslaget fradrages statstilskuddet. Mindretallet vil i øvrigt selv motivere sine ændringsforslag her ved anden behandling.

Flertallet, bestående af regeringspartiernes medlemmer af udvalget plus det ærede medlem hr. Jacob Pedersen, kan ikke medvirke til indførelse af en lånerafgift, idet der over for udvalget af biblioteksrådet er fremført sådanne synspunkter, at vi må tillægge dem afgørende vægt, og idet man desuden fra bibliotekstilsynet har fået

forelagt et erfaringsmateriale fra Tyskland og Amerika, der viser, at indførelse af en lånerafgift giver et voldsomt fald i lånerallet, mens på den anden side ophævelse af en lånerafgift, hvor man har haft den, giver en voldsom stigning i såvel udlåns- som låneral. For blot at tage et eksempel: i Flensborgs nordlige bydel, Neustadt, afskaffede man betalingen for udlån. Lånerallet steg i de følgende 3 år fra 1 157 til 2 782 for de voksnes vedkommende, for børnenes vedkommende fra 979 til 3 023. Udlånet steg for voksne fra 23 565 bind til 82 335 bind i de 3 år; børnenes lån i samme periode steg fra 13 855 bind til 58 409 bind.

På flertallets vegne må jeg med denne begrundelse anbefale at stemme imod ændringsforslagene nr. 1 og 2.

Ændringsforslag nr. 3, der er stillet af undervisningsministeren og tiltrådt af hele udvalget, må jeg anbefale at stemme for. Hvis ændringsforslaget gennemføres, vil der kunne ydes et engangstilskud på 50 pct. af udgiften til løst inventar ved nybygning eller gennemgribende ombygning af et bibliotek, hvor der hidtil har været ydet et driftstilskud af det beløb, der er anvendt til inventar. Ændringen betyder næppe nogen merudgift for staten. Der har i udvalget været enighed om, at ændringsforslaget også skal dække etablering af bibliotek i lejede lokaler, hvilket ministeren har erklæret sig indforstået med, men jeg beder ministeren bekræfte dette her ved anden behandling.

Ændringsforslag nr. 6 er af redaktionel karakter.

På hele udvalgets vegne skal jeg altså anbefale at stemme for ændringsforslagene nr. 3, 4, 5 og 6, medens jeg på udvalgsflertallets vegne skal anbefale at stemme mod mindretallets ændringsforslag nr. 1 og 2.

Jeg skal derefter gøre nogle bemærkninger på mit partis vegne.

Det glæder mig, at det nu lykkes at få rettet op på den skævhed, at statens andel i biblioteksudgifterne er blevet mindre og mindre, siden man ved loven af 1950 fastlagde fordelingsgrundlaget, medens kommunerne har måttet dække en stadig stigende del af udgifterne. Med gennemførelsen af dette forslag bringes der igen balance i billedet, så kommunerne får